

Knézy Judit és L. Szabó Tünde a zselickisfaludi hegyben, 1979

felvételei, az újraépítésüket dokumentáló felvételek és a tárggyűjtések során készült fotók gyarapították. E nagyszabású munkát 1982-ben siker koronázta. A Szabdtéri Néprajzi Gyűjtemény, elsőként a magyarországi „skanzenek” közül, elnyerte az Európa Nostra-díjat.

E kiállítóhely működtetésében, népszerűsítésében 1978-tól nyugdíjazásáig (1987) elévülhetetlen érdemeket szerzett Csepinszky Mária, a gyűjtemény első gondnoka.

Azok a 80-as évek...

Ez az évtized szakember ellátottság, raktározás területén változást hozott, miközben költöztek a segédgyűjtemények is a munkaszobákkal együtt.

A felvidéki származású Szapu Magda már 1979-ben Kaposvárra került néprajz szakos végzettséggel, aki rövid idő után gyermekgondozási szabadságra ment, így a tényleges munkáját csak 1982 után kezdte meg. Dr. Knézy Judit 1980. december 15-től megvált az intézménytől, utódja 1981. december 1-től a frissdiplomás Molnár Ágnes lett. A megyei tanács még 1979-ban átadta a múzeumnak az állami tulajdonban lévő batéi Gaál kúriát raktározás céljára, bár műemléki felújítása nem fejeződött be (pl. földszinti nagyterem). 1980-ban némi ráfordítás után, a tervezett Latinca Sándor Emlékiállítás (Latinca Sándor utca) miatt, a néprajzi gyűjtemény kerámia- és faragásgyűjteményének a városhatáron kívüli raktárba kellett költöz-

Gerenda bárdolása, 1978

A kisbajomi lakóház falrakása és zsúpolása, 1977

Cséplőbrigád a szennai Szabdtéri Néprajzi Gyűjteményben, 1979

Csepinszky Mária, 1983

A csökölyi lakóház szobájának részlete a Szabadtéri Néprajzi Gyűjteményben

Gálla Éva és Molnár Ágnes gyűjtés közben, 1985

nie. Ezzel párhuzamosan a szakág munkaszobáját, a textilraktárral együtt, a Latinca Sándor Emlékmúzeum egy nagyobb méretű (két szoba egybenytva) helyiségében jelölte ki az intézmény új vezetője, dr. Mészáros Balázs. A költöztetést, a raktári anyagok rendezését Kaposváron és Batéban Kapitány Orsolya még elvégezte, de 1982-ben feladta asszisztensi (gyűjteménykezelői) munkakörét, hogy végzettségének megfelelő (népművelő) feladatokat lásson el a Közművelődési Csoportnál.

Gálla Éva 1982-ben harmadéves egyetemistaként, Winkler Ferenc 1983 augusztusától a zalaegerszegi múzeumtól megválva szerződött Kaposvárra. Barcson 1979-ben nyílt meg a Dráva Múzeum Szilágyi János (1929–2000) irodalom-történelem tanár, népművelő vezetésével, mely intézmény szintén a megyei múzeumi szervezethez tartozott. Ide 1984-ben került etnográfus végzettségű szakember, Orzsi Zoltán személyében. A megye múzeumi szervezete az 1980-as évek derekára már 6 etnográfus szakemberrel rendelkezett, közülük 4 fő a Rippl-Rónai Múzeumban, 2 fő a vidéki egységekben dolgozott. 1983-ban nagy veszteség érte a néprajztudományt. Együd Árpád 62 éves korában elhunyt. Halálával az a szerteágazó gyűjtő- és feldolgozó munka szakadt meg, mely kiterjedt a somogyi nép szellemi örökségének minden műfajára. Ezt a tudást kutatásai során igyekezett a lehető legmélyebben megismerni, rögzíteni, tanulmányokban, cikkekben feldolgozni és közreadni, előadásai során népszerűsíteni. Gyűjtéseit, kéziratait Együd hagyaték néven 1987-ben kezdték el rendezni a szakág képviselői, ami a hangzóanyag átjátszásával kezdődött a Zenetudományi Intézet szakmai segítségével. 1990-ben az özvegy tulajdonában maradt hagyaték (600 levél, foto- és diafelvétel, 21 db magnókazetta) is a megyei múzeumhoz került, azzal a céllal, hogy együtt legyen a feldolgozásra váró örökség.

A nyolcvanas években osztályá szerveződött szakág munkáját az 1985-ös beszámoló szerint Csikvár Gábor részfoglalkozású és Molnár Éva főfoglalkozású gyűjteménykezelő, valamint rövid ideig Keszttyús Lászlóné gépiró segítette. Ebből az összefoglalóból az is kiderült, hogy a Néprajzi Osztálynak újból költözni kellett a segédgyűjteményeivel együtt a Latinca Sándor Emlékmúzeumból a volt megyeháza Ny-i szárnyának 2. emeletére. Az új hely berendezése, technikai felszereltsége, ahogy a beszámolóban az osztályvezető jelezte, „nem érte el a kívánt színvonalat, de nem javultak a néprajzi gyűjtemény elhelyezésének a körülményei sem.”

1985-ben a vidéken lévő raktárak is költöztek. Az 1973-ban Várdán kialakított, majd a 1970-es évek végétől Zselickisfaludon is működő raktárak anyagát szintén Batéba szállították a kollégák, részben a kúriába, részben az uradalom egykori magtárépületébe. Ahogy a tudományterület akkori vezetője, Winkler Ferenc az 1985-ös beszámoló jelentésében írta, az átköltözés után „elmaradt a központi batéi raktár rendezése.” Folyt azonban a fotótár és az adattár rendszerező munkája, amit Molnár Ágnes és Gálla Éva végzett. Ebben az időszakban szakosodott az egységes adattári nyilvántartás. Mindegyik szakterület megkapta a kézirattári anyagát, a néprajzit Molnár Ágnes rendezte, ami sajnos a szakmutató rendszert mellőzte. A fotótár szakterületenként történő szétválasztása is erre az időszakra esett. Gálla Éva kapta a feladatot, hogy különítse el az egyes tudományterületek fotóarchívumát, majd a néprajzi vonatkozású anyagot revíziózza. A munka több évig tartott (1985–89), miközben külön nyilvántartást készített a diákról, fekete-fehér felvételekről (spirálfüzetben, leltári szám szerint felvezetve) bár, ahogy arról már szóltunk, dr. Knézy Judit 1980-ig bezárólag leírókartonokkal és földrajzi utaló rendszerrel látta el a néprajzi vonatkozású fotókat.

Az 1985-ös beszámolójelentés szerint intenzív munka kezdődött, illetve folytatódott a tudományos kutatás és feldolgozás területén is. Ezek közül később adat és tárgygyarapodást Gálla Éva, Molnár Ágnes gyűjtései eredményeztek a Szennába áttelepített épületek berendezéséhez. Igaz Winkler Ferenc is gyűjtött tárgyakat, 1984–1990 között 133 db-ot, de ezek csak gyarapodási naplóba kerültek bejegyzésre, adatolásukat, szaknyilvántartásba vételüket sajnos a gyűjtő nem végezte el. Nagy ívű, nyolc tematikai egységet felölelő tudományos kutatás megkezdéséről, illetve folytatásáról is szólt ez a munkabeszámoló, de ezek eredményei később cikkekben, tanulmányokban csak szerényen jelentkeztek.

Szapu Magda folklorikusatásai a kaposszentjakabi cigányok körében, illetve néprajzi vonatkozású vizsgálatai szülőfalujában Szimón (Szlovákia) már folyamatban voltak. 1984-ben a „Halotti szokások és hiedelmek a kaposszentjakabi oláh cigányoknál”, 1985-ben „Mesemondó és közössége Kaposszentjakabon” című tanulmánya jelent meg.

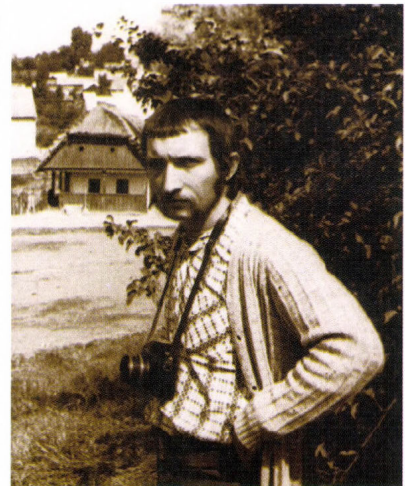
JUBILEUMI KÖTET

Gáll Évának is 1987-ben lezárt adatgyűjtése volt a nagyberki Szalacska-hegy Szent Antal napi búcsújával kapcsolatban, illetve folytatódtak Külső-Somogyban, elsősorban a női viseletekre, az iparosokra és kereskedőkre vonatkozó gyűjtései. Molnár Ágnes a megyében kismesterség kutatással foglalkozott, de bekapcsolódott a Káli-medence 1981–1985 között folyó feltáró munkáiba is, ahol a vásár és a mészégetés témakörét gyűjtötte és dolgozta fel.

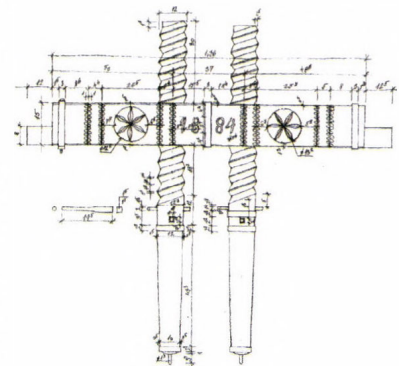
A korabeli beszámolók arról is tanúskodnak, hogy a szennai munkálatokat külső munkatársként 1981–82-ben dr. Knézy Judit még továbbfolytatta, majd az intézményhez kerülve Winkler Ferenc feladatkörébe tartozott. Sási János továbbra is végezte a gyűjteménybe tervezett épületek felmérő munkáit, aminek eredményeként fokozatosan kialakult a Néprajzi Rajztár. Az épületek bontásáról, újjáépítésükről készült nagyszámú fotófelvételei a Néprajzi Fotótárban nyomon követik a szennai gyűjtemény kialakulásának menetét, történetét.

Molnár Ágnes, Gáll Éva és Winkler Ferenc a Szabadtéri Néprajzi Gyűjteményben felállított somogyzobi lakóház, zselickisfaludi és sedesdi pince berendezéséhez tárgygyűjtéseket végeztek. Winkler Ferenc népi építészeti kutatásainak eredményeként elkészítette a szennai Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény hosszú távú fejlesztési koncepcióját. Elképzelését az 1988. október 9-én rendezett Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény megnyitásának 10. évfordulója alkalmából rendezett konferencián ismertette, de sajnos munkáját nem követte kiviteli tanulmányterv, így azon épületek kijelölése, levédése is elmaradt, melyek e koncepcióba beleillettek volna. Tervét a konferencia tagjai túlzónak találták, de erről nem készült semmiféle dokumentum. A koncepció vitájára, hivatalos véleményezésére sosem került sor.

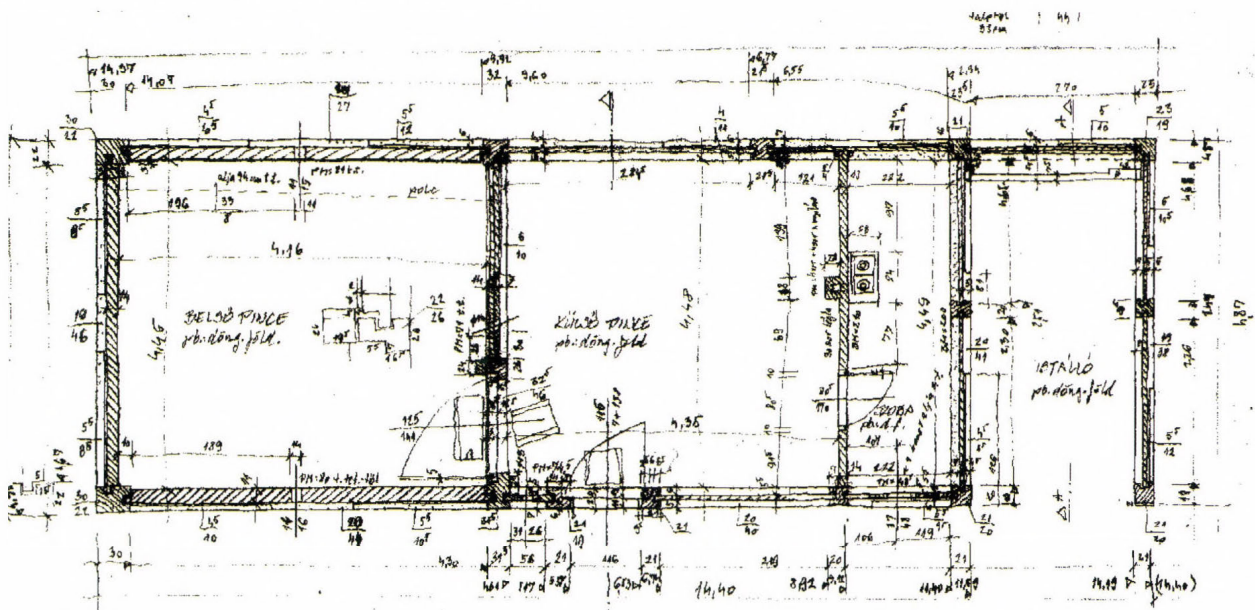
Úgy tűnik, hogy az 1980-as években, amikor az intézményvezető dr. Mészáros Balázs volt, csak részben sikerült a szakterületnek határozott lépéseket tenni a gyűjteményfejlesztés, feldolgozás területén, miközben komoly felszűlések keletkeztek a nem kellően átgondolt megyeháza épület hasznosítása miatt, amit személyes konfliktusok is fokoztak (pl. külső emberek részmunkaidős alkalmazása). Az évtized végére, majd a következőnek az elején jelentkező nagyarányú fluktuáción túl ez is oka lehetett annak, hogy ennek az időszaknak a hatékonysága, eredményessége elmaradt a kívánt mértéktől. A munka szervezetlenségére rámutat, hogy az 1985-ben megszüntetett állandó kiállítás helyett (1975-ben átadott) nem készült el a 80-as évek végéig az új épületekre adaptált, a szakágakat összefogó, vagy az egyes tudományterületeket külön tárgyaló állandó kiállítás koncepciója sem. A szakterület csak esetlegesen egy-egy időszakos tárlattal jelentkezett, ugyanakkor ebben az időszakban háromszor is lehetőség kínálkozott arra, hogy országhatáron túl megismerkedjenek Somogy népi díszítő művészetével. Prágában 1982-ben Kapitány Orsolya, Berlinben (1985) és Schioban (1986) Winkler Ferenc rendezett kiállítást.

Sási János

Ikerorsós szőlőprés Kisillés Sándor pincéjéből
Sási János felmérési rajza, 1983

Kisillés Sándor pincéje az alsősegesdi szőlőhegyről Sási János felmérési rajza, 1983